

Boken är det vanligaste trädslaget i sluttningar.

Skogsbruk

Beskrivning

”Södra åsen med ett höglänt och skogsfullt land här och där med några gårdar uppröjt”. Så beskrev Carl von Linné Söderåsen 1749 och den bilden stämmer väl in med hur Söderåsen ser ut idag. Skillnaden mellan den tiden och nu är att då bestod skogen av löv medan den idag består av löv och barr.

Den första granen planterades på Söderåsen 1875 men den stora planteringsvågen kom i mitten av 1900-talet som ett resultat av den dåtida skogspolitiken med sin inriktning på hög produktion av skogsråvara. Staten understödde, och i vissa fall tvingade fram avverkning av lågproduktiv skog. Stora arealer betesmark granplanterades och flera lövskogar omfördes till gran.

Fortfarande sker granplanteringar på nedlagd jordbruksmark.

Granen på Söderåsen är koncentrerad till Kågerödsåsen, Klåveröd- Höjehallsområdet och nord-nordväst om Stenestad.

På Söderåsen bedrivs också lövskogsbruk med framförallt bok. Olika skötselmetoder har skapat bokskogar med olika utseende. Det finns pelarbokskog som närmast saknar föryngring, det finns pelarbokskog med luckföryngring och det finns flerskiktade bokskogar med träd i alla åldrar. Lyckade föryngringsförsök har gjorts med hjälp av grisar. Föryngring kan också ske genom markberedning av maskiner. På Söderåsen är vilt-skador ett svårt hinder i arbetet med att etablera ny lövskog. Bokskogen finns i spridda bestånd över hela Söderåsen.

Eken var betydligt vanligare i 1700-talsskogen än i dagens skog. Spridda ekbestånd finns över hela åsen och under senare år har arealen ökat. Vidare så finns flera blandlövskogar med alm, ask, lind, lönn och avenbok som brukas. Björk-skogen har ökat sin areal de sista 30 åren. Sumpskogar med al, ask och björk brukas men flera av dessa bestånd har också lämnats för fri utveckling.

Skogsbruk

Skog som inte brukas på lång tid eller där uttagen sker skonsamt har på 1900-talet kallats för misskött skog eller skräpskog. Idag är synen annorlunda på gammelskogen. Framförallt har den sitt berättigande därför att den producerar biologisk mångfald. Skogar med lång kontinuitet finns framförallt i sprickdalarna och i sluttingarna runt åsen.

På Söderåsen har skogsvårdsstyrelsen gjort en nyckelbiotopsinventering av skogen. Nyckelbiotop är en livsmiljö som hyser många hotade och sällsynta arter. Oftast är det alkärr och ädel-lövskog med gammal skog som utgör nyckelbiotoper. På Söderåsen är det ca 40 mindre områden som redovisats. Flera av dessa ligger inom den blivande nationalparken.

Det är viktigt att påpeka att skogsbruket är en viktig inkomstkälla för många invånare på åsen och representerar en viktig del av ekonomin.

Analys hot/möjligheter

Skogsbruket på Söderåsen har många värden. Förutom som inkomstkälla för skogägaren, i form av skogsråvara och förnyelsebar energi, har den också en viktig funktion för friluftsliv, jakt, mm. I skogen finns också många livsmiljöer med hotade arter och kulturspår som berättar om våra förfäders historia. Riksdagens fastställda skogs-politik på 1990-talet kännetecknas av att miljö-mål och produktionsmål ska vara jämställda. Detta står också i § 1 i skogsvårdslagen.

”Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden be-hålls.”

Mot bakgrund av miljömål och skogsvårds-mål så måste en ett mångfaldigt skogsbruk be-drivas och utvecklas på Söderåsen. Vad detta innebär måste diskuteras mellan skogens alla in-tressenter.

Granskogsbruket har sedan 1950-talet fått ekonomiskt stöd från samhället. Detta har med-fört att gran produceras på stora arealer inom Söderåsen. Det finns problem med dagens granskogsbruk. Som exempel kan nämnas att:

- granen inte är ett spontant förekommande trädslag på Söderåsen
- granskogsmonokulturer inte gynnar biologisk mångfald
- stora dikningar har gjorts för att kunna producera gran på fel mark
- många granbestånd inte klarar de klimatiska förhållanden som råder här vilket medfört stora stormfällan på 35-årig gran
- uttaget efter stormfällan har skadat viktiga biotoper för biologisk mångfald (skog, våtmarker, bäckar och kulturvärden).
- granskogsmonokulturer påskyndar försurningen
- granskogsmonokulturer inte hinner bli attraktiva rekreationsskogar
- de stora koncentrationerna av granskog missgynnar spridning av arter mellan olika vegetationstyper.

Granen är det vanligaste trädslaget på platån

Inom lövskogsbruket finns det också problem. Som exempel kan nämnas att:

- hårda gallringar missgynnar biologisk mångfald.
- maskinskogsbruket gör stor skada på naturmiljön och kulturminnesmärken.
- etablering av ny lövskog är ett mödosamt arbete.
- tillgången på plantmaterial med lokal proveniens och god kvalitet är begränsad.
- de flesta lövträd har lång omlopps tid vilket medför att det inte blir ekonomisk avkastning på en mans livstid

Om Söderåsen ska utvecklas ekologiskt hållbart så måste skogsbruket inriktas mer på kvalitetsproduktion som kombineras med naturvårdens och friluftslivets intressen.

Nationella miljö kvalitetsmål

De av riksdagen fastställda miljömålen som speciellt berör skogsbruket är:

Levande skog

vilket bl.a. innebär att skogen och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras och kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Bara naturlig försurning

Detta uppnås genom att onaturlig försurning av marken ska motverkas så att den naturgivna produktionsförmågan och den biologiska mångfalden bevaras.

Ställningstaganden Förslag till åtgärder

Ett hållbart skogsbruk bör utvecklas för Söderåsen tillsammans med markägare. Åtgärder som bidrar till ett långsiktigt ekologiskt och ekonomiskt hållbart skogsbruk är framför allt att:

- undvika fler granskogsplanteringar på Söderåsen.
- lövskogsbruk bör tillämpas vilket innebär att granen successivt ersätts.
- ett ståndortsanpassat (rätt trädslag på rätt mark) skogsbruk bör eftersträvas.
- hyggen efter stormfällena 1999 bör återplanteras med löv.
- större hänsyn i skogsbruket i närheten av bebyggelse.
- påskynda utvecklingen mot lövskog i Söderåsens sluttingar.
- befintliga diken eller nya dikningar får inte hota eller skada sumpskogarnas, kärrens och mossarnas biologiska mångfald.

Skogsbruk

Skogen har många värden, inte minst för ryttare och vandrare.

- förnyring ska ske på ett skonsamt sätt så att inte den biologiska mångfalden störs.
- avverkning och uttag sker med minimala skador på naturen.
- viltpopulationen anpassas så att förnyring är möjlig i lövskogen.
- att arealen gammelskog bibehålles och på sikt ökar så att denna skogstyp får en jämnare spridning på åsen.
- att de skogar som ägs av staten och det allmänna miljöcertifieras.

Det är viktigt att ta del av den kunskap som Skogsvårdsstyrelsen och skogsägarna har att förmedla. Insatser i form av certifieringar eller ”gröna skogsbruksplaner” kan betyda mycket för helhetsutvecklingen på Söderåsen.